

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
Eduskunta

HE 126/2024 vp

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi yleisestä asumistuesta ja eläkkeensaajan asumistuesta annettujen lakien muuttamisesta

Hallitus esittää lisäsäästöjä yleiseen asumistukeen sekä eläkkeensaajien asumistukeen valtiontalouden tasapainottamiseksi. Esitetyt leikkaukset pienentävät pienituloisten kotitalouksien toimeentuloa. Toimeentulotuen käyttö ja riippuvuus toimeentulotuesta kasvaa.

Hallituksen arvion mukaan kuntien vuotuiset toimeentulotukimenot kasvavat vuonna 2027 arviolta 0,5 miljoonaa euroa ja vuodesta 2028 eteenpäin 0,9 miljoonaa euroa. Toimeentulotukimenojen kasvu kuormittaa kuntataloutta.

Leikkaukset kuormittavat asumisneuvontaa ja heikentävät vuokrataloyhtiöiden näkymiä

Kuntien vuokrataloyhtiöt toimivat omakustannusperiaatteella. Viime vuosien yleinen kustannustason nousu näkyy myös vuokrataloyhtiöissä. Vuokria on jouduttu korottamaan viime vuosina, ja nousu on ollut keskimäärin suurempaa kuin markkinaehtoisissa vuokrissa.

Sosiaaliturvaleikkaukset ovat lisänneet poismuuttoa myös valtion tukemista vuokra-asunnoista. Tämä pahentaa entisestään yhtiöiden talouden näkymiä. Leikkausten välittömät vaikutukset näkyvät vuokravelkojen kasvuna / vuokrasaatavien lisääntymisenä. Saatavien kasvu heikentää kuntien vuokrataloyhtiöiden kassaa ja siten niiden kykyä selviytyä budjetoiduista menoistaan.

Sosiaalitoimen resurssia tarvitaan häätöjen ehkäisyyn

Kuntien asumisneuvonnat ovat kuormittuneet vuokravelkojen ja häätöjen lisääntyessä. Kuntaliitto korostaa, että kuntien **asumisneuvonnan resurssia ei ole luotu vastaamaan nopeaan häätöjen kasvuun.**

Vuokrasuhteita puretaan aiempaa enemmän vuokrasaatavien vuoksi. Vuokrasaatavien järjestelyyn ja maksusopimuksiin päästään harvemmin ilman yhteistyötä sosiaalitoimen kanssa. Vuokranantajan mahdollisuus jatkaa vuokravelkaisen asukkaan vuokrasuhdetta kytkeytyy siis käytännössä sosiaalitoimen mahdollisuuksiin tukea vuokranmaksua täydentävän / ehkäisevän toimeentulotuen avulla.

Häätöjen nopeaan kasvun voi olla syynä sekä **täydentävän / ehkäisevän toimeentulotuen aliresursointi** että **sosiaaliturvan leikkaukset**. Syistä tulee saada tarkempaa tietoa. Häätöjen taustoja eritellään ARA:n käynnistämässä selvityksessä, jossa hyödynnetään Vatt:n datahuoneen käytössä olevia rekisteriaineistoja. Tiedon avulla politiikkatoimet ja palvelujen kohdentaminen täsmentyvät nykyistä paremmin.

Jos häätöjen määrän kehitys jatkuu nykyisellä uralla, **hallituksen tulee resursoida hyvinvointialueet häädettyjen majoittamiseen ja uudelleenasuttamistyöhön.**

Tuensaajien asumistaso heikkenee

Leikkauspäätös ohjaa pienituloisimpia yhä huonompaan asuntokantaan, mikä näkyy samalla parempikuntoisten ARA-asuntojen kysynnän laskuna. **Vuokra-asuntomarkkinoilla halvin asuntokanta on heikkokuntoisessa, elinkaarensa päässä olevassa kiinteistökannassa.** Asumista ei tulisi ohjata purkukuntoiseen asuntokantaan.

Yleisessä asumistuessa hallitus on valinnut kuusi maakuntakeskusta, jotka se haluaa siirtää matalamman tuen kuntaryhmään (Kajaani, Kouvola, Lappeenranta, Mikkeli, Pori ja Vaasa). Näissä kunnissa asumistukea määrättäessä huomioon otettavat enimmäisasumismenot alenisivat. Hallitus arvioi säästön olevan 3,5 M euroa. Muutos koskee kunnasta riippuen 68 – 80 prosenttia asumistukea saavia ruokakuntia.

Kuntaliitto vastustaa kaupunkien siirtämistä alempaan kuntaryhmään. Kaupungit tulisi jättää nykyiseen kuntaryhmään (2).

Siirtoa perustellaan keskimääräistä edullisemmalla paikallisella vuokratasolla. Hallitus kuitenkin tarkastelee vuokratasoa niiden tilastojen kautta,

jotka koskevat *tuensaaajien* vuokria. Heistä yhä suurempi osa on Kelan ohjeistamana muuttanut pienempiin ja laadultaan heikompiin asuntoihin, joissa vuokrataso on alle paikallisen keskimääräisen vuokratason.

Tämä tilasto sopii yhä huonommin kuvaamaan paikallista vuokratasoa. Tilaston käyttökelpoisuus tulisi arvioida uudelleen arvioimalla, missä määrin tuensaaajien keskimääräinen vuokrataso etääntyy paikkakunnan keskimääri-
sestä vuokratasosta sekä paikkakunnan ARA-vuokratasosta.

Vuokramarkkinoiden polarisaatio on kierre, joka **heikentää asumistasoa** kasvuseutujen ulkopuolella. Asuntopoliittisin päätöksiin tätä **eroa ei tulisi kasvattaa vaan loiventaa**. Tämä edellyttäisi kohtuullisen asumistason säilyttämistä koko maassa.

Kuntaliitto esittää huolensa sen osalta, miten eriarvoisuuden lisääminen erilaisia sosiaaliturvaleikkauksia yhtäaikaaisesti toteuttamalla vaikuttaa hyvinvointiyhteiskunnan perusteisiin pitkällä aikavälillä.

SUOMEN KUNTALIITTO

Laura Hassi
Erityisasiantuntija, asuminen